

۱۵-۱- مهم‌ترین سیاست‌های پولی و اعتباری سال ۱۳۹۸

شرایط اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۸ تحت تاثیر تشدید تحریم‌های ظالمانه بین‌المللی و همچنین بحران شیوع بیماری کرونا در ماه‌های پایانی سال قرار داشت. علی‌رغم شرایط مزبور، مجموعه تدابیر و اقدامات بانک مرکزی در مسیر ثبات‌بخشی به اقتصاد به ویژه مدیریت تحولات بازار ارز، موجب کاهش نرخ تورم نقطه به نقطه از خرداد ماه تا پایان سال و متعاقباً، کاهش نرخ تورم متوسط دوازده ماهه طی نیمه دوم سال ۱۳۹۸ شد. همچنین، تقویت ثبات اقتصادی و اجرای سیاست‌های پولی و اعتباری در جهت حمایت از تولید و رشد اقتصادی، موجب عملکرد مثبت رشد تولید ناخالص داخلی (بدون نفت) در سال ۱۳۹۸ شد.

بانک مرکزی با توجه به شرایط ویژه اقتصادی کشور، به منظور حفظ و ثبات اقتصاد کلان و تداوم سیاست‌های مهار تورم، پیاده‌سازی عملیات بازار باز را در راستای تحول در چارچوب سیاست‌گذاری پولی در دستور کار خود قرار داد. به همین منظور، یکی از مهم‌ترین اقدامات صورت‌گرفته توسط بانک مرکزی در سال ۱۳۹۸ را می‌توان تصویب دستورالعمل اجرایی «انجام عملیات بازار باز و اعطای اعتبار در قبال اخذ وثیقه توسط بانک مرکزی» در یک‌هزار و دویست و شصت و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۹۸/۱/۲۷ شورای پول و اعتبار و اصلاحات جلسه مورخ

۱۳۹۸/۱۰/۳ آن شورا دانست. بر همین اساس، پشتوانه‌های قانونی و مقرراتی، شیوه‌نامه‌های اجرایی و قراردادهای حقوقی لازم از جمله توافق بازخرید (ریپو) و زیرساخت‌های اجرایی، فنی و عملیاتی مورد نیاز شامل اتاق معاملات برای اجرای عملیات بازار باز تهیه و فراهم گردید. نهایتاً، راه‌اندازی کامل عملیات بازار باز با هدف مدیریت نقدینگی و تنظیم نرخ سود در محدوده نرخ سیاستی در بازار بین‌بانکی، کمک به نقدشوندگی اوراق مالی دولت و بهبود ترازنامه بانک‌ها در دی ماه ۱۳۹۸ صورت پذیرفت. از سوی دیگر، بانک مرکزی در سال ۱۳۹۸ نیز سیاست کنترل بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی به عنوان یکی از منابع پایه پولی را دنبال نمود. تعمیق و توسعه بازار بین‌بانکی، مذاکره با بانک‌های بدهکار، تعیین هیات‌های سرپرستی برای بانک‌ها و موسسات اعتباری ناسالم، تسویه بدهی بانک‌ها از طریق پرداخت اقساط ناشی از ساماندهی اضافه‌برداشت‌ها و انتقال بخشی از «بدهی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بانک مرکزی» به «بدهی دولت به بانک مرکزی» براساس ظرفیت‌های موضوع بند (و) تبصره ۵ قوانین بودجه (سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸) از جمله اقدامات انجام شده برای کنترل بدهی بانک‌ها بود. همچنین، رویکرد نوین بانک مرکزی در اجرای سیاست پولی، چارچوب مشخصی را برای اعطای اعتبار به بانک‌ها و موسسات اعتباری در قبال اخذ وثیقه با بهره‌گیری از ظرفیت عملیات بازار باز و تسهیلات قاعده‌مند در دستور کار قرار داد.

تدوین و تصویب سازوکار جدید محاسبه و نگهداری سپرده قانونی یکی دیگر از اقدامات بانک مرکزی در ارتباط با حوزه سیاست پولی در این سال به شمار می‌رود. در این سازوکار، به منظور پیش‌بینی‌پذیر نمودن جریان ورودی و خروجی ذخایر و کاهش نوسانات نرخ سود در بازار بین‌بانکی و همچنین، تسهیل مدیریت نقدینگی بین روز بانک‌ها، محاسبه و نگهداری سپرده قانونی نزد بانک مرکزی به صورت میانگین‌گیری از مانده روزهای دوره محاسبه و نگهداری اجرا می‌شود. دوره محاسبه و دوره نگهداری سپرده قانونی هر کدام ۱۴ روز و شامل کلیه روزهای کاری و تعطیل می‌باشد.

همچنین در حوزه سیاست‌های اعتباری، مجموعه اقداماتی با اولویت تسهیل تامین مالی تولید و تخصیص منابع بانکی به بخش‌های مولد اقتصاد به منظور حمایت از تولید و اشتغال صورت پذیرفت. در این خصوص می‌توان به اقداماتی مانند تامین سرمایه در گردش واحدهای تولیدی، استمرار حمایت از تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط، حمایت از صنایع پیشران و خاص، حمایت از زنجیره‌های تولید در صنایع خودروسازی و تامین مالی شرکت‌های دانش‌بنیان اشاره کرد. تدوین و تصویب طرح «گواهی اعتبار مولد» (گام) یکی دیگر از اقدامات مهم این حوزه در سال ۱۳۹۸ به عنوان یک نوآوری در تامین غیر تورمی اعتبار برای آنها در قالب زنجیره تولید با معرفی ابزاری بازارمحور و با قابلیت نقل و انتقال در بازارهای پول و سرمایه است. این ابزار با هدف رفع موانع مالی رونق تولید، هدایت منابع مالی به سمت فعالیت‌های مولد اقتصادی و تامین سرمایه در گردش سالم و پایدار برای واحدهای تولیدی معرفی شد. در زمینه تامین مالی بخش مسکن نیز می‌توان به افزایش سقف تسهیلات ساخت، خرید و جعاله مسکن و کمک به اجرای طرح مسکن مهر از طریق افزایش سقف فردی تسهیلات مسکن

مهر جهت تسریع ساخت واحدهای نیمه‌تمام باقی‌مانده اشاره نمود. همچنین، سیاست‌های اعتباری مربوط به بخش کشاورزی به منظور حفظ و توسعه تولید و اشتغال در این بخش دنبال شد. اعطای خطوط اعتباری توسط بانک مرکزی، امهال اصل و بخشودگی سود، کارمزد و جرائم تسهیلات کشاورزان خسارت‌دیده از حوادث غیر مترقبه، حمایت از ایجاد و توسعه اشتغال پایدار در مناطق روستایی و عشایری، ابلاغ سهمیه بانک‌های عامل جهت اعطای تسهیلات به شرکت‌ها و دستگاه‌های دولتی وابسته به وزارت جهاد کشاورزی برای خرید تضمینی محصولات اساسی و استراتژیک کشاورزی از جمله گندم، ذرت و جو و تهیه و تدارک نهاده‌ها و کود مورد نیاز بخش کشاورزی، از جمله اقدامات مربوط به حمایت از فعالیت‌های این بخش و توسعه اشتغال روستایی بوده است. اعطای تسهیلات قرض‌الحسنه و یارانه‌ای به منظور جبران خسارت به آسیب‌دیدگان حوادث غیر مترقبه از جمله سیل فروردین ماه ۱۳۹۸ و تسهیلات قرض‌الحسنه در بخش کشاورزی و بازسازی اماکن مسکونی از دیگر اقدامات این حوزه است. همچنین، با توجه به شیوع ویروس کرونا در اواخر سال ۱۳۹۸، تمهیداتی به منظور مساعدت و حمایت از کسب و کارها و واحدهای تولیدی اتخاذ و ابلاغ گردید که از جمله آنها می‌توان به تعویق بازپرداخت تسهیلات آنها و نیز تسهیلات قرض‌الحسنه، تسهیل تسویه بدهی بدهکاران و امهال بدهی‌های غیر جاری واحدهای تولیدی به شبکه بانکی کشور اشاره نمود.

در حوزه ارزی نیز با توجه به تشدید تحریم‌ها و محدودیت‌های مالی و تجاری بین‌المللی، بانک مرکزی مجموعه‌ای از تدابیر و اقدامات لازم را برای برقراری ثبات در بازار ارز، مدیریت موثر عرضه و تقاضای ارز و تسهیل مبادلات مالی و تجاری خارجی اتخاذ و اجرا نمود. در این زمینه می‌توان به تامین

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

مناسب ارز مورد نیاز برای واردات کالاهای اساسی، دارو و تجهیزات پزشکی و مواد اولیه و واسطه‌های مورد نیاز بخش تولید، بازنگری در سیاست‌ها و مقررات ارزی متناسب با شرایط تحریم، اجرای مجموعه اقدامات و تدابیر سیاستی و نظارتی با هدف مهار و کنترل فعالیت‌های سفته‌بازانه در بازار ارز از طریق مدیریت گردش ریال، راه‌اندازی سامانه رفع تعهد ارزی واردکنندگان، توسعه سامانه نظارت ارز (سنا) و سامانه نظام یکپارچه مبادلات ارزی (نیما)، تعامل با طرف‌های تجاری در خصوص نحوه مبادلات ارزی و تجاری و راه‌اندازی بازار متشکل معاملات ارز اشاره نمود.

۱۵-۲- عملکرد سیستم بانکی^(۱)

در سال ۱۳۹۸، دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی با رشدی معادل ۲۲/۳ درصد نسبت به سال قبل از آن به

۴۷۴۳۵/۵ هزار میلیارد ریال رسید. بدهی بخش غیر دولتی (با سود و درآمد سال‌های آتی) با رشدی معادل ۲۳/۶ درصد (۳۰۹۴/۱ هزار میلیارد ریال افزایش) مهم‌ترین عامل افزایش دارایی‌ها بود. افزایش دارایی‌های خارجی و سایر دارایی‌ها نیز به ترتیب با رشدی معادل ۲۶/۳ و ۱۷/۵ درصد (به ترتیب معادل ۲۴۰۹/۰ و ۲۳۰۷/۰ هزار میلیارد ریال افزایش) از دیگر عوامل مهم افزایش دارایی‌های سیستم بانکی بودند. در سمت بدهی‌های سیستم بانکی نیز نقدینگی و سایر بدهی‌ها (شامل سایر بدهی‌ها، حساب سرمایه سیستم بانکی و پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی) به ترتیب با رشدی معادل ۳۱/۳ و ۹/۷ درصد (به ترتیب معادل ۵۸۹۲/۶ و ۱۲۷۶/۶ هزار میلیارد ریال افزایش) از مهم‌ترین عوامل افزایش بدهی‌های سیستم بانکی بودند.

جدول ۱۵-۱- اقلام عمده دارایی‌ها و بدهی‌های سیستم بانکی^(۱)

(هزار میلیارد ریال)

درصد تغییر	مانده در پایان سال				
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶		
۲۲/۳	۲۴/۶	۴۷۴۳۵/۵	۳۸۷۸۶/۰	۳۱۱۳۰/۸	دارایی‌ها
۲۶/۳	۲۵/۳	۱۱۵۸۰/۴	۹۱۷۱/۴	۷۳۲۱/۵	دارایی‌های خارجی
۱۵/۳	۱۴/۳	۵۳۶۴/۶	۴۶۵۱/۳	۴۰۷۰/۱	بانک مرکزی
۵۴/۷	۳۳/۰	۲۶۰۹/۷	۱۶۸۶/۸	۱۲۶۸/۱	بانک‌های دولتی
۲۷/۳	۴۲/۹	۳۶۰۶/۱	۲۸۳۳/۳	۱۹۸۳/۳	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۲۵/۲	۲۸/۶	۴۱۶۴/۹	۳۳۲۵/۵	۲۵۸۶/۱	بدهی بخش دولتی
۲۳/۶	۲۰/۲	۱۶۲۲۰/۲	۱۳۱۲۶/۱	۱۰۹۱۸/۵	بدهی بخش غیر دولتی
۱۷/۵	۲۷/۷	۱۵۴۷۰/۰	۱۳۱۶۳/۰	۱۰۳۰۴/۷	سایر
۲۲/۳	۲۴/۶	۴۷۴۳۵/۵	۳۸۷۸۶/۰	۳۱۱۳۰/۸	بدهی‌ها
۳۱/۳	۲۳/۱	۲۴۷۲۱/۵	۱۸۸۲۸/۹	۱۵۲۹۹/۸	نقدینگی
۴۹/۲	۲۳/۴	۱۳۶۶/۹	۹۱۵/۹	۷۴۲/۴	وام‌ها و سپرده‌های بخش دولتی
۱۷/۴	۳۲/۵	۶۹۴۸/۱	۵۹۱۸/۸	۴۴۶۶/۵	بدهی‌های ارزی
-۱۵/۵	۱۷/۰	۱۸۸۸/۹	۲۲۳۴/۸	۱۹۱۰/۳	بانک مرکزی
۵۹/۰	۳۸/۰	۲۰۸۷/۰	۱۳۱۲/۶	۹۵۱/۵	بانک‌های دولتی
۲۵/۳	۴۷/۸	۲۹۷۲/۲	۲۳۷۱/۴	۱۶۰۴/۷	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۹/۷	۲۳/۵	۱۴۳۹۹/۰	۱۳۱۲۲/۴	۱۰۶۲۲/۱	سایر ^(۲)

۱- شامل اقلام زیر خط نمی‌باشد.

۲- شامل سایر بدهی‌ها، حساب سرمایه سیستم بانکی و پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی بخش دولتی نیز می‌باشد.

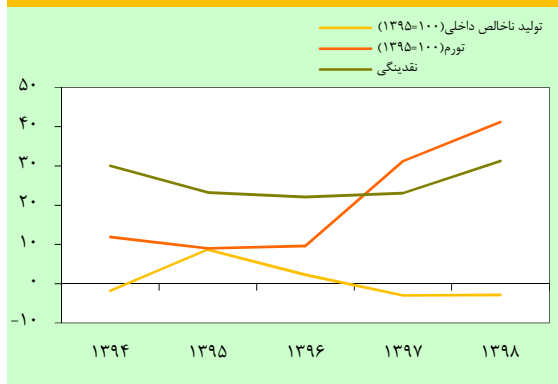
۱- شامل بانک مرکزی، بانک‌های تجاری و تخصصی دولتی، بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی معادل ۲۰/۹ درصد (۲۰۰/۳) هزار میلیارد ریال) افزایش یافت که این افزایش ناشی از رشد ۴/۵ درصدی بدهی دولت و رشد ۷۳/۷ درصدی بدهی شرکت‌ها و موسسات دولتی به بانک مرکزی بود. از کل بدهی دولت به بانک مرکزی، معادل ۳۹/۲ هزار میلیارد ریال (۵/۱ درصد) مربوط به کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی بود^(۱). همچنین، ۸/۹ هزار میلیارد ریال از کل بدهی دولت به بانک مرکزی در پایان سال ۱۳۹۸ مربوط به یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۸۱ بود. در سال ۱۳۹۸، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک مرکزی معادل ۵۰/۴ درصد (۳۳۶/۰ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۳۳۳/۶ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های دولت و افزایش ۲/۴ هزار میلیارد ریالی سپرده‌های شرکت‌ها و موسسات دولتی نزد بانک مرکزی بود.

در سال مورد بررسی، بدهی بخش دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی ۲۷/۰ درصد (۶۳۹/۱) هزار میلیارد ریال) افزایش داشت که عامل اصلی آن، افزایش ۲۷/۰ درصدی (۶۲۲/۷) هزار میلیارد ریال) بدهی دولت به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود که به ۲۹۳۲/۸ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۸ رسید. این امر عمدتاً ناشی از افزایش سرفصل مطالبات از دولت (مبالغ اصل و فرع تسهیلات تبصره‌ای اعطایی بانک‌ها که به تعهد دولت بوده و سررسید شده اما وصول نشده است) بود که با ۴۶۴/۰ هزار میلیارد ریال افزایش از ۲۱۶۴/۵ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۷ به ۲۶۲۸/۵ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۸ رسید. همچنین در پایان سال ۱۳۹۸، سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک‌ها و موسسات اعتباری

۱- حساب ذخیره تعهدات ارزی در سال ۱۳۷۲، پس از یکسان‌سازی نرخ ارز ایجاد شد.

نمودار ۱۵-۱- روند برخی از متغیرهای عمده اقتصادی (درصد تغییر)

۱۵-۲-۱- سیستم بانکی و بخش خارجی

در سال ۱۳۹۸، خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی با رشدی معادل ۴۲/۴ درصد نسبت به سال قبل از آن (۱۳۷۹/۷) هزار میلیارد ریال افزایش) به ۴۶۳۲/۳ هزار میلیارد ریال رسید. این رشد فزاینده نتیجه افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی به میزان ۱۰۵۹/۲ هزار میلیارد ریال و خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی به میزان ۳۲۰/۵ هزار میلیارد ریال بود. علت افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی افزایش ۷۱۳/۳ هزار میلیارد ریالی دارایی‌های خارجی در مقابل کاهش ۳۴۵/۹ هزار میلیارد ریالی بدهی‌های خارجی بانک مرکزی بود. افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی نیز نتیجه افزایش ۱۶۹۵/۷ هزار میلیارد ریالی دارایی‌های خارجی و افزایش ۱۳۷۵/۲ هزار میلیارد ریالی بدهی‌های خارجی بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی بود.

۱۵-۲-۲- سیستم بانکی و بخش دولتی

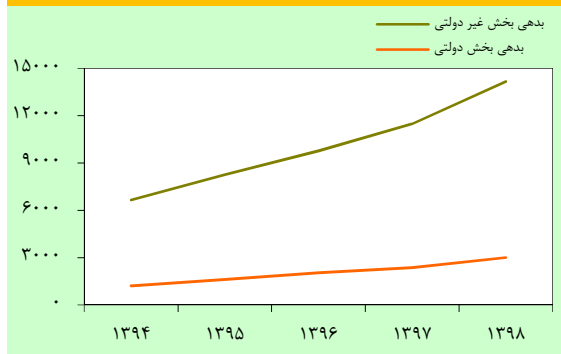
در سال ۱۳۹۸، خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی با ۳۸۸/۴ هزار میلیارد ریال افزایش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۲۷۹۸/۰ هزار میلیارد ریال رسید. طی سال مورد بررسی،

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

به بخش‌های دولتی و غیر دولتی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۳۹۷ (۸۲/۹ درصد)، ۰/۴ واحد درصد کاهش داشته است.

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تجاری دولتی به بخش غیر دولتی (بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی) با ۲۵/۸ درصد رشد (۴۷۸/۴ هزار میلیارد ریال افزایش) نسبت به پایان سال ۱۳۹۷ به ۲۳۳۵/۵ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۸ رسید. همچنین، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های تخصصی به بخش غیر دولتی با ۱۸/۱ درصد رشد (۳۹۱/۷ هزار میلیارد ریال افزایش) به ۲۵۵۷/۰ هزار میلیارد ریال و مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی با رشد ۲۴/۵ درصدی (۱۸۲۶/۰ هزار میلیارد ریال افزایش) به ۹۲۷۰/۳ هزار میلیارد ریال رسید.

نمودار ۱۵-۲- بدهی بخش دولتی و غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری (بدون سود و درآمد سال‌های آتی)
(هزار میلیارد ریال)

بر این اساس، سهم بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی از مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش غیر دولتی به ترتیب از ۱۶/۲ و ۶۴/۹ درصد در پایان سال ۱۳۹۷ به ۱۶/۵ و ۶۵/۵ درصد در پایان سال ۱۳۹۸ افزایش یافت؛ لیکن، سهم بانک‌های تخصصی از کل مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی از ۱۸/۹ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۱۸/۱ درصد در پایان سال ۱۳۹۸ کاهش یافت.

غیر بانکی معادل ۴۶/۱ درصد افزایش یافت و به ۳۶۴/۷ هزار میلیارد ریال رسید.

جدول ۱۵-۲- تغییر در خالص مانده بدهی بخش

(هزار میلیارد ریال) دولتی به سیستم بانکی

سال	۱۳۹۷	۱۳۹۸
بخش دولتی	۵۶۵/۹	۲۸۸/۴
بانک مرکزی	۲۳۴/۱	-۱۳۵/۷
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	۱۷۰/۳	۱۴۰/۳
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۱۶۱/۵	۳۸۳/۸
دولت	۵۸۵/۱	۲۰۷/۲
بانک مرکزی (۱)	۲۷۷/۴	-۳۰۰/۵
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی)	۱۴۴/۱	۱۳۶/۶
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	۱۶۳/۶	۳۷۱/۱
شرکت‌ها و موسسات دولتی	-۱۹/۲	۱۸۱/۲
بانک مرکزی	-۴۳/۳	۱۶۴/۸
بانک‌های تجاری و تخصصی (دولتی) (۲)	۲۶/۲	۳/۷
بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	-۲/۱	۱۲/۷

۱- شامل کسری حساب ذخیره تعهدات ارزی بابت یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۷۲ و بدهی دولت به بانک مرکزی بابت یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۸۱ می‌باشد.

۲- شامل بدهی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز به دلیل یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۱۳۷۲ می‌باشد.

۱۵-۳- شبکه بانکی^(۱) و بخش غیر دولتی^(۲)

در سال ۱۳۹۸، مانده تسهیلات اعطایی^(۳) شبکه بانکی به بخش غیر دولتی با ۲۳/۵ درصد افزایش (۲۶۹۶/۱ هزار میلیارد ریال) به ۱۴۱۶۲/۸ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به رشد ۱۷/۵ درصدی سال قبل از آن، ۶/۰ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. سهم مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی معادل ۸۲/۵ درصد از کل مانده تسهیلات اعطایی آنها

۱- شامل بانک‌های دولتی و غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی می‌باشد.

۲- ارقام متن و جداول این قسمت بدون احتساب سود و درآمد سال‌های آتی است؛ لذا با ارقام مندرج در جداول پیوست که شامل سود و درآمد سال‌های آتی است، متفاوت می‌باشد.

۳- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول نیز می‌باشد.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

جدول ۱۵-۳- وضعیت تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی (۱)

(هزار میلیارد ریال)

سهام (درصد)		درصد تغییر		مانده در پایان سال			
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۱۶/۵	۱۶/۲	۲۵/۸	۳۱/۲	۲۳۳۵/۵	۱۸۵۷/۱	۱۵۳۲/۲	بانک‌های تجاری دولتی
۱۸/۱	۱۸/۹	۱۸/۱	۱۴/۷	۲۵۵۷/۰	۲۱۶۵/۳	۱۸۸۸/۰	بانک‌های تخصصی
۶۵/۵	۶۴/۹	۲۴/۵	۱۷/۴	۹۲۷۰/۳	۷۴۴۴/۳	۶۳۴۱/۱	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۲۳/۵	۱۷/۵	۱۴۱۶۲/۸	۱۱۴۶۶/۷	۹۷۶۱/۳	شبکه بانکی

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی می‌باشد.

داخلی، خدمات و متفرقه» اختصاص داشت و به ترتیب فعالیت‌های «مسکن و ساختمان» (۱۴/۶ درصد)، «صنعت و معدن» (۱۳/۴ درصد) و «کشاورزی» (۷/۶ درصد) در مراتب بعدی اهمیت قرار داشتند.

بررسی تغییر در مانده تسهیلات اعطایی به تفکیک بخش‌های مختلف نشان می‌دهد که در سال ۱۳۹۸، بالاترین سهم (۶۴/۴ درصد) از افزایش در مانده خالص تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی، به فعالیت «صادرات، بازرگانی

جدول ۱۵-۴- سهم بخش‌های اقتصادی از تغییر در مانده خالص^(۱) تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی

۱۳۹۸			۱۳۹۷			
شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی	شبکه بانکی	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی	بانک‌های دولتی	
۷/۶	۲/۰	۱۹/۷	۸/۰	۱/۳	۲۰/۲	کشاورزی
۱۳/۴	۱۰/۱	۲۰/۵	۱۳/۸	۱۱/۵	۱۸/۱	صنعت و معدن
۱۴/۶	۱۳/۹	۱۶/۰	۲۰/۶	۲۵/۸	۱۱/۱	ساختمان و مسکن
۱/۳	۰/۱	۳/۶	۰/۰	-۰/۳	۰/۴	صادرات
۶۳/۱	۷۳/۹	۴۰/۲	۵۷/۶	۶۱/۷	۵۰/۲	بازرگانی داخلی، خدمات و متفرقه
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- مانده خالص تسهیلات اعطایی پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود و کارمزد معوق، به دست آمده است. در ضمن، مانده تسهیلات اعطایی شامل عقود مشارکت حقوقی و سرمایه‌گذاری مستقیم نیز می‌باشد.

جدول ۱۵-۵- ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی به تفکیک عقود

(درصد)

بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی		بانک‌های تخصصی		بانک‌های تجاری				
شبکه بانکی	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷		
۲۷/۵	۲۹/۵	۱۶/۷	۱۸/۵	۴۹/۰	۵۴/۱	۴۲/۶	۴۰/۴	فروش اقساطی
۱/۱	۱/۳	۰/۹	۱/۰	۰/۲	۰/۳	۳/۳	۳/۴	مضاربه
۲۵/۲	۳۱/۳	۳۲/۹	۴۱/۲	۱۳/۳	۱۴/۸	۱۰/۰	۱۴/۷	مشارکت مدنی
۷/۲	۶/۰	۷/۷	۶/۶	۳/۸	۲/۹	۹/۴	۷/۹	قرض الحسنه
۰/۷	۰/۶	۰/۱	۰/۲	۲/۳	۱/۵	۰/۷	۰/۸	اجاره به شرط تملیک
۱/۲	۰/۹	۱/۲	۰/۷	۰/۷	۰/۹	۲/۰	۱/۶	سلف
۳/۲	۳/۰	۴/۳	۴/۰	۰/۸	۰/۹	۱/۵	۲/۰	مشارکت حقوقی
۰/۴	۰/۶	۰/۴	۰/۵	۰/۳	۰/۳	۰/۹	۱/۱	سرمایه‌گذاری مستقیم
۴/۹	۴/۷	۲/۷	۲/۶	۷/۲	۵/۴	۱۱/۰	۱۱/۵	جعاله
۱۷/۵	۱۰/۶	۲۱/۲	۱۲/۲	۱۲/۰	۸/۳	۹/۷	۷/۵	مراجعه
۱۱/۱	۱۱/۵	۱۱/۹	۱۲/۵	۱۰/۴	۱۰/۶	۸/۹	۹/۱	سایر (۱)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	جمع

۱- شامل آمار خرید دین، اموال معاملات و استصناع و همچنین، مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول می‌باشد.

می‌دهد که عقود فروش اقساطی و مشارکت مدنی به ترتیب با ۲۷/۵ و ۲۵/۲ درصد سهم از کل تسهیلات، بخش عمده‌ای از

بررسی ترکیب مانده تسهیلات اعطایی شبکه بانکی به بخش غیر دولتی در قالب عقود اسلامی در سال ۱۳۹۸ نیز نشان

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

تا پایان سال ۱۳۹۸، مبلغ ۱۰۹۶/۹ هزار میلیارد ریال تسهیلات در اختیار ۱۱۳/۲ هزار بنگاه تولیدی کشور قرار گرفت.

تسهیلات تکلیفی بانکها و موسسات اعتباری در سال ۱۳۹۸ معادل ۱۲۶۹/۷ هزار میلیارد ریال بود که از این میزان، ۵۱۷/۸ هزار میلیارد ریال مربوط به تسهیلات قرض الحسنه (۴۰/۸ درصد) و بقیه (۷۵۱/۹ هزار میلیارد ریال) مربوط به سایر تسهیلات تکلیفی بود. از کل ۵۱۷/۸ هزار میلیارد ریال تسهیلات قرض الحسنه، معادل ۵۰/۹ درصد (۲۶۳/۷ هزار میلیارد ریال) صرفاً مربوط به تسهیلات قرض الحسنه ازدواج و بقیه (۲۵۴/۱ هزار میلیارد ریال) عمدتاً مربوط به نیازهای ضروری، اشتغال مددجویان، مشاغل خانگی، اشتغال ایثارگران و ستاد دیده بود. سایر تسهیلات تکلیفی نیز معادل ۷۵۱/۹ هزار میلیارد ریال بود که ۹۲/۰ هزار میلیارد ریال آن مربوط به خرید تضمینی و توافقی گندم و سایر محصولات استراتژیک کشاورزی، ۶۳/۰ هزار میلیارد ریال آن مربوط به حوادث غیر مترقبه (سیل فروردین ماه ۱۳۹۸)، ۳۹/۱ هزار میلیارد ریال آن مربوط به مسکن روستایی و ۸/۷ هزار میلیارد ریال آن مربوط به تسهیلات طرح مسکن مهر بود^(۲).

جدول ۱۵-۷- عملکرد بانکها در زمینه اعطای تسهیلات (هزار میلیارد ریال) تکلیفی در سال ۱۳۹۸

مبلغ	
۵۱۷/۸	تسهیلات قرض الحسنه
۲۶۳/۷	ازدواج
۲۵۴/۱	سایر
۷۵۱/۹	سایر تسهیلات تکلیفی
۹۲/۰	خرید تضمینی محصولات استراتژیک کشاورزی
۳۹/۱	مسکن روستایی
۸/۷	مسکن مهر
۰/۰	بافت‌های فرسوده
۴/۴	مسکن ایثارگران
۶۳/۰	حوادث غیر مترقبه
۵۴۴/۷	تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط
۱۲۶۹/۷	کل تسهیلات تکلیفی

۲- به موجب مصوبه مورخ ۱۳۹۴/۶/۳۱ شورای پول و اعتبار، سقف کلی تسهیلات مسکن مهر ۵۵۵/۴ هزار میلیارد ریال می‌باشد که عملکرد آن تا پایان سال ۱۳۹۸ مبلغ ۵۳۲/۷ هزار میلیارد ریال بوده است و سهمیه جداگانه‌ای برای سال ۱۳۹۸ تعیین نشده است.

تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی را به خود اختصاص دادند. در سال ۱۳۹۸، سهم عقود مرابحه، قرض الحسنه، سلف، جعاله، مشارکت حقوقی و اجاره به شرط تملیک افزایش داشت و سهم عقود مشارکت مدنی، فروش اقساطی، سرمایه‌گذاری مستقیم و مضاربه نسبت به سال ۱۳۹۷ کاهش پیدا کرد.

در سال ۱۳۹۸، نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول به کل تسهیلات ریالی اعطایی شبکه بانکی به بخش‌های دولتی و غیر دولتی ۸/۶ درصد بود که در مقایسه با رقم مشابه در پایان سال ۱۳۹۷ (۱۰/۰ درصد)، معادل ۱/۴ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. طی دوره مورد بررسی، این متغیر در بانک‌های تجاری دولتی، بانک‌های تخصصی و بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی به ترتیب معادل ۰/۹، ۰/۶ و ۱/۷ واحد درصد کاهش یافت.

جدول ۱۵-۶- نسبت مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول (غیر جاری) شبکه بانکی به کل تسهیلات اعطایی (ریالی) (۱) (درصد)

تغییر (واحد درصد)	سال		
	۱۳۹۸	۱۳۹۷	
-۰/۹	۵/۲	۶/۱	بانک‌های تجاری
-۰/۶	۱۰/۳	۱۰/۹	بانک‌های تخصصی
-۱/۷	۹/۲	۱۰/۹	بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
-۱/۴	۸/۶	۱۰/۰	شبکه بانکی

۱- شامل مطالبات سررسید گذشته، معوق و مشکوک‌الوصول بخش‌های دولتی و غیر دولتی می‌باشد.

با توجه به نقش واحدهای تولیدی کوچک و متوسط در ایجاد اشتغال و در راستای تحقق اهداف اقتصاد مقاومتی، در اردیبهشت ماه ۱۳۹۵ «دستورالعمل تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط» توسط بانک مرکزی تهیه و به شبکه بانکی کشور ابلاغ گردید^(۱). در این راستا و در قالب مصوبات کارگروه استانی و تسهیلات مستقیم شبکه بانکی، در مجموع از ابتدای اجرای طرح

۱- بخشنامه شماره ۹۵/۲۷۵۷۷ مورخ ۱۳۹۵/۲/۱ موضوع ابلاغ «دستورالعمل تامین مالی بنگاه‌های کوچک و متوسط»

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

۱۵-۴- نقدینگی

سود و درآمد سال‌های آتی) و خالص سایر اقلام به ترتیب با ۲۳/۵ و ۸۳/۵ درصد رشد و سهمی فزاینده معادل ۱۴/۳ و ۷/۶ واحد درصد، مهم‌ترین عوامل رشد نقدینگی بودند. خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی سهمی فزاینده معادل ۲/۱ واحد درصد در رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۸ داشت. خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی نیز با ۴۲/۴ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۷، سهمی فزاینده معادل ۷/۳ واحد درصد در رشد نقدینگی داشت.

(واحد درصد) جدول ۱۵-۹- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی

سال		توضیح
۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۷/۳	۲/۶	خالص دارایی‌های خارجی سیستم بانکی
۲۴/۰	۲۰/۵	خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی
۲/۱	۳/۷	خالص بدهی بخش دولتی به سیستم بانکی
۱/۱	۳/۸	دولت
۱/۰	-۰/۱	شرکت‌های دولتی
		بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (۱)
۱۴/۳	۱۱/۱	خالص سایر اقلام
۷/۶	۵/۷	نقدینگی (درصد)

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

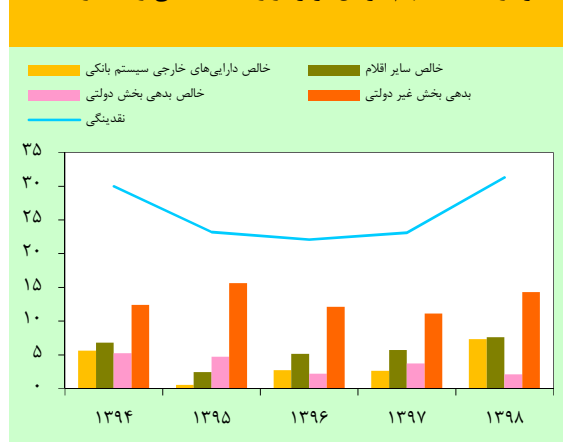
در سال ۱۳۹۸، نقدینگی با رشدی معادل ۳۱/۳ درصد نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۲۴۷۲۱/۵ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد نقدینگی در سال قبل از آن (۲۳/۱ درصد)، معادل ۸/۲ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد.

جدول ۱۵-۸- نقدینگی برحسب عوامل تعیین‌کننده آن

مانده در پایان سال		درصد تغییر	
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۷
۲۶۵۶/۹	۳۵۲۸/۵	۳۲/۸	۲۴/۲
۷/۰۸۷	۷/۰۰۶	-۱/۱	-۰/۹
۱۸۸۲۸/۹	۲۴۷۲۱/۵	۳۱/۳	۲۳/۱

مهم‌ترین عامل رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۸، رشد ۳۲/۸ درصدی پایه پولی بود. در سال مورد بررسی، پایه پولی عمدتاً به دلیل افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی افزایش یافت. ضریب فزاینده نقدینگی نیز با ۱/۱ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۷/۰۰۶ رسید.

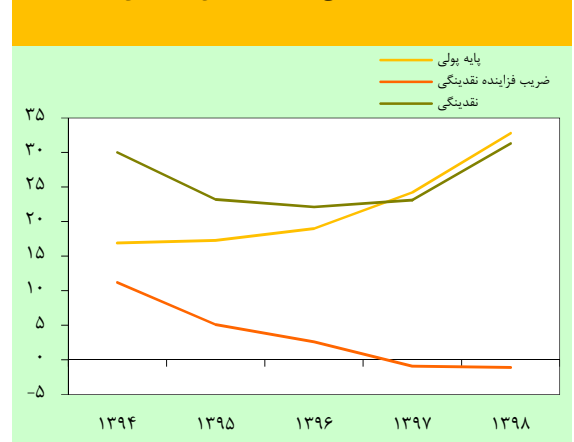
نمودار ۱۵-۴- سهم عوامل موثر در رشد نقدینگی (واحد درصد)

۱۵-۴-۱- پایه پولی

در سال ۱۳۹۸، خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی با ۴۳/۸ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۷ و سهمی فزاینده معادل ۳۹/۹ واحد درصد، مهم‌ترین عامل فزاینده رشد پایه پولی بود. افزایش خالص دارایی‌های خارجی بانک

نمودار ۱۵-۳- رشد نقدینگی و عوامل تعیین‌کننده آن (درصد)

بررسی عوامل موثر بر رشد نقدینگی در سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که خالص دارایی‌های داخلی سیستم بانکی با ۲۹/۰ درصد رشد، سهمی فزاینده معادل ۲۴/۰ واحد درصد در رشد نقدینگی داشت. در میان خالص دارایی‌های داخلی، بدهی بخش غیر دولتی به بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی (بدون

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

در سال مورد بررسی، خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی با ۴۶/۵ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۷ (معادل ۱۳۵/۷ هزار میلیارد ریال کاهش) و سهمی کاهنده معادل ۵/۱ واحد درصد، دیگر عامل کاهنده رشد پایه پولی بود که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۳۹۷ (سهم فزاینده ۱۰/۹ واحد درصدی در رشد ۲۴/۲ درصدی پایه پولی) به میزان ۱۶/۰ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. این میزان کاهش در خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی در سال ۱۳۹۸، نتیجه افزایش ۲۰/۹ درصدی بدهی بخش دولتی به بانک مرکزی (سهم از رشد ۷/۵ واحد درصدی در رشد پایه پولی) در مقابل افزایش ۵۰/۴ درصدی سپرده‌های بخش دولتی نزد بانک مرکزی (سهم از رشد ۱۲/۶- واحد درصدی در رشد پایه پولی) بود.

۱۵-۴-۲- ضریب فزاینده نقدینگی

ضریب فزاینده نقدینگی با ۱/۱ درصد کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۷ به ۷/۰۰۶ در پایان سال ۱۳۹۸ رسید. در پایان سال ۱۳۹۸، «نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها» و «نسبت سپرده قانونی به کل سپرده‌ها» به ترتیب معادل ۴۴/۴ و ۰/۹ درصد افزایش یافت که این امر موجب شد ضریب فزاینده نقدینگی از محل افزایش دو جزء مزبور به ترتیب معادل ۰/۱۹۷۸ و ۰/۰۶۸۲ واحد کاهش یابد. در مقابل، «نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها» با ۱۶/۷ درصد کاهش موجب افزایش ۰/۱۸۵۲ واحدی ضریب فزاینده نقدینگی گردید.

جدول ۱۵-۱۱- عوامل موثر بر ضریب فزاینده نقدینگی

سهم هر یک از اجزا در تغییرات ضریب در سال ۱۳۹۸	پایان سال	
	۱۳۹۸	۱۳۹۷
نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به کل سپرده‌ها	۰/۰۲۵	۰/۰۳۰
نسبت سپرده‌های قانونی به کل سپرده‌ها	۰/۱۰۸	۰/۱۰۷
نسبت ذخایر اضافی به کل سپرده‌ها	۰/۰۱۳	۰/۰۰۹
ضریب فزاینده نقدینگی	۷/۰۰۶	۷/۰۸۷

مرکزی عمدتاً به دلیل آثار پولی خالص خرید و فروش ارز با نرخ نیمایی (به ویژه خرید ارز صندوق توسعه ملی، از ۷۷/۶ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۷ به ۱۱۵/۶ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۸، به میزان ۱۰۷۴/۰ هزار میلیارد ریال افزایش) بوده است.

جدول ۱۵-۱۰- سهم عوامل موثر در رشد پایه پولی

سال		
۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۳۹/۹	۱۲/۰	خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی
-۵/۱	۱۰/۹	خالص مطالبات بانک مرکزی از بخش دولتی
-۱۰/۳	۲/۹	مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها
۸/۳	-۱/۶	خالص سایر اقلام
۳۲/۸	۲۴/۲	پایه پولی (درصد)

خالص سایر اقلام بانک مرکزی با ۱۵/۶ درصد افزایش نسبت به پایان سال ۱۳۹۷ و سهمی فزاینده معادل ۸/۳ واحد درصد، دیگر عامل فزاینده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۸ بود. دلیل اصلی افزایش سهم خالص سایر اقلام بانک مرکزی، افزایش سایر دارایی‌های بانک مرکزی در پایان سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۷، به واسطه مزاد پرداختی بانک مرکزی به دولت بابت مالیات و سهم دولت از سود ویژه سال ۱۳۹۷ بوده است.

مطالبات بانک مرکزی از بانک‌ها با ۱۹/۹ درصد (۲۷۴/۸ هزار میلیارد ریال) کاهش نسبت به پایان سال ۱۳۹۷ و سهمی کاهنده معادل ۱۰/۳ واحد درصد، مهم‌ترین عامل کاهنده رشد پایه پولی در سال ۱۳۹۸ بود که در مقایسه با رقم مشابه سال ۱۳۹۷ (سهم فزاینده ۲/۹ واحد درصدی در رشد ۲۴/۲ درصدی پایه پولی) به میزان ۱۳/۲ واحد درصد کاهش نشان می‌دهد. یکی از دلایل کاهش بدهی بانک‌ها به بانک مرکزی طی دوره مذکور انتقال بخشی از «بدهی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بانک مرکزی» به «بدهی دولت به بانک مرکزی» (به میزان ۶۴/۱ هزار میلیارد ریال بابت اصل و کارمزد، از ظرفیت‌های موضوع بند (و) تبصره ۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۸) بوده است.

۱۵-۵- ترکیب نقدینگی

مورد بررسی بود، هرچند شیوع ویروس کرونا در پایان سال ۱۳۹۸ و ایجاد محدودیت‌ها برای بسیاری از کسب و کارها و همچنین کاهش نسبی تقاضای خانوارها برای برخی از کالاها و خدمات، افزایش سهم پول را کند نمود. در مقابل، سهم شبه پول از نقدینگی با ۲/۲ واحد درصد کاهش به ۸۲/۷ درصد در پایان سال ۱۳۹۸ رسید.

ترکیب نقدینگی در سال ۱۳۹۸ نشان‌دهنده افزایش سهم پول از ۱۵/۱ درصد در پایان سال ۱۳۹۷ به ۱۷/۳ درصد در پایان سال ۱۳۹۸ می‌باشد.

افزایش سهم پول در نقدینگی به دلیل بروز نااطمینانی در بازار ارز و اصلاح قیمت حامل‌های انرژی (از آبان ماه) در سال

جدول ۱۵-۱۲- نقدینگی برحسب پول و شبه پول

(هزار میلیارد ریال)

سهم نسبت به نقدینگی (درصد)	درصد تغییر		مانده در پایان سال		
	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸
پول	۱۵/۱	۴۹/۸	۱۹۴۶/۷	۲۸۵۲/۳	۴۲۷۳/۰
اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	۲/۵	۲/۹	۴۴۲/۷	۵۴۷/۵	۶۱۱/۴
سپرده دیداری بخش غیر دولتی	۱۴/۸	۱۲/۲	۱۵۰۴/۰	۲۳۰۴/۸	۳۶۶۱/۶
شبه پول	۸۴/۷	۸۴/۹	۱۳۳۵۳/۱	۱۵۹۷۶/۶	۲۰۴۴۸/۵
سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز	۵/۹	۵/۵	۸۰۱/۹	۱۰۲۶/۵	۱۴۴۸/۱
سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار	۷۵/۱	۷۷/۸	۱۲۳۳۹/۱	۱۴۶۴۶/۰	۱۸۵۶۸/۰
سپرده‌های متفرقه	۱/۷	۱/۶	۲۱۲/۱	۳۰۴/۱	۴۳۲/۴
نقدینگی	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۵۲۹۹/۸	۱۸۸۲۸/۹	۲۴۷۲۱/۵

جدول ۱۵-۱۳- ترکیب پول

(درصد)

۱۵-۵-۱- پول

پایان سال	
۱۳۹۷	۱۳۹۸
۱۹/۲	۱۴/۳
اسکناس و مسکوک در دست اشخاص	
۸۰/۸	۸۵/۷
سپرده دیداری بخش غیر دولتی	

در سال ۱۳۹۸، حجم پول با ۴۹/۸ درصد افزایش نسبت به سال قبل آن به ۴۲۷۳/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رشد سال ۱۳۹۷ (۴۶/۵ درصد) به میزان ۳/۳ واحد درصد افزایش نشان می‌دهد. افزایش رشد سپرده‌های دیداری بخش غیر دولتی به میزان ۵۸/۹ درصد در سال ۱۳۹۸ نسبت به پایان سال ۱۳۹۷، مهم‌ترین عامل افزایش رشد حجم پول در سال مزبور بود.

سهم سپرده‌های دیداری در پول از ۸۰/۸ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۸۵/۷ درصد در سال ۱۳۹۸ افزایش یافت. در مقابل، سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در ترکیب پول از ۱۹/۲ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۱۴/۳ درصد در سال ۱۳۹۸ کاهش یافت.

۱۵-۵-۲- شبه پول

در سال مورد بررسی، شبه پول با رشدی معادل ۲۸/۰ درصد به ۲۰۴۴۸/۵ هزار میلیارد ریال رسید و سهم آن در نقدینگی از ۸۴/۹ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۸۲/۷ درصد در سال ۱۳۹۸ کاهش یافت. در بین اجزای شبه پول، سهم سپرده‌های سرمایه‌گذاری کوتاه‌مدت و کوتاه‌مدت ویژه در مقایسه با سال ۱۳۹۷ کاهش و سهم سپرده‌های قرض‌الحسنه پس‌انداز و سپرده‌های بلندمدت افزایش یافت. همچنین، سهم سپرده‌های متفرقه در سال ۱۳۹۸ در مقایسه با سال ۱۳۹۷ با ۰/۲ واحد درصد افزایش به ۲/۱ درصد رسید.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

(۱/۹۸۶ هزار میلیارد ریال افزایش) داشت. از این میزان افزایش، معادل ۲۴۴/۵ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۷۴۱/۶ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. طی این سال منابع مسدود بانک‌های تجاری دولتی معادل ۱۱۷/۴ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر در نتیجه افزایش سپرده قانونی و اسکناس و مسکوک در صندوق به ترتیب به میزان ۱۱۶/۸ و ۰/۶ هزار میلیارد ریال بود. همچنین، حساب سرمایه و سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی نزد بانک‌های تجاری دولتی به ترتیب معادل ۵/۹ و ۴۴/۹ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. با توجه به افزایش منابع بانک‌های تجاری دولتی، ۴۷۸/۴ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی^(۱) و ۱۶۱/۲ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی^(۲) به این بانک‌ها افزوده شد.

۱۵-۷- منابع و مصارف بانک‌های تخصصی

در سال ۱۳۹۸، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تخصصی معادل ۴۴۴/۹ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از این میزان افزایش، معادل ۱۰۶/۴ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۳۳۸/۵ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. به دلیل افزایش سپرده‌های قانونی به میزان ۴۲/۶ هزار میلیارد ریال و همچنین، کاهش اسکناس و مسکوک در صندوق به میزان ۰/۶ هزار میلیارد ریال، منابع مسدود بانک‌های مزبور معادل ۴۲/۰ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. در این سال منابع آزاد از محل سپرده‌های بخش غیر دولتی در بانک‌های تخصصی معادل ۴۰۲/۹ هزار میلیارد ریال افزایش نشان داد که با در نظر گرفتن سایر منابع (بدهی به بانک مرکزی، بدهی‌های ارزی، بدهی به سایر بانک‌ها و سایر وجوه)، کل منابع آزاد اعتباری بانک‌های تخصصی معادل ۴۶۲/۰ هزار میلیارد ریال

جدول ۱۵-۱۴- ترکیب شبه پول (درصد)

پایان سال		
۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۷/۱	۶/۴	سپرده‌های قرض الحسنه پس‌انداز (۱)
۹۰/۸	۹۱/۷	سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار
۳۱/۹	۳۳/۶	کوتاه‌مدت عادی
۲/۷	۳/۰	کوتاه‌مدت ویژه
۵۶/۲	۵۵/۱	بلندمدت
۲/۱	۱/۹	سپرده‌های متفرقه (۲)

۱- شامل سپرده‌های صندوق پس‌انداز مسکن بانک مسکن نیز می‌باشد.
۲- شامل پیش‌پرداخت اعتبارات اسنادی، سپرده نقدی ضمانت‌نامه‌ها، وجوه اداره شده مصرف نشده، پیش‌دریافت بابت تسهیلات و وجوه صندوق بازنشستگی و پس‌انداز کارکنان بانک‌ها می‌باشد.

بررسی اجزای سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت نشان

می‌دهد که در سال مورد بررسی، سهم سپرده‌های یک‌ساله از کل سپرده‌های بلندمدت با ۱/۳ واحد درصد تغییر از ۹۷/۵ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۹۸/۸ درصد در سال ۱۳۹۸ افزایش یافت. در مقابل، سهم سپرده‌های پنج‌ساله با ۱/۳ واحد درصد کاهش از ۲/۱ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۰/۸ درصد در سال ۱۳۹۸ رسید. همچنین، سهم سپرده‌های دوساله، سه‌ساله و چهارساله نسبت به سال ۱۳۹۷ بدون تغییر ماند. (ممنوعیت افتتاح سپرده با سررسید بیشتر از یک سال توسط بانک‌ها در اردیبهشت ماه ۱۳۹۳ و استمرار این ممنوعیت در سال‌های بعد، مهم‌ترین دلیل افزایش سهم سپرده‌های یک‌ساله و کاهش سهم سپرده‌های بلندمدت بالاتر از یک سال می‌باشد.)

جدول ۱۵-۱۵- ترکیب سپرده‌های سرمایه‌گذاری بلندمدت (درصد)

پایان سال			
۱۳۹۸	۱۳۹۷	۱۳۹۶	
۹۸/۸	۹۷/۵	۹۴/۷	یک‌ساله
۰/۳	۰/۳	۰/۳	دوساله
۰/۰	۰/۰	۰/۱	سه‌ساله
۰/۱	۰/۱	۰/۱	چهارساله
۰/۸	۲/۱	۴/۸	پنج‌ساله

۱۵-۶- منابع و مصارف بانک‌های تجاری دولتی

حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های تجاری دولتی در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال قبل از آن ۲۶/۰ درصد رشد

۱- بدون سود و درآمد سال‌های آتی

۲- در متن و جداول مربوط به منابع و مصارف بانک‌ها، بدهی بخش دولتی شامل اوراق مشارکت دولتی نمی‌باشد، لذا با رقم بدهی بخش دولتی در جداول خلاصه دارایی‌ها و بدهی‌های بانک‌ها متفاوت است.

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

کلیه بانک‌ها، بانک‌های ملی ایران و صادرات ایران به ترتیب با سهم‌هایی معادل ۱۴/۴ و ۱۱/۹ درصد بیشترین سهم از تعداد واحدهای بانکی داخل کشور را به خود اختصاص دادند.

جدول ۱۵-۱۶- پراکندگی واحدهای بانکی^(۱)

سال		
۱۳۹۸	۱۳۹۷	
۲۱۵۷۰	۲۲۵۰۰	داخل کشور
۵۰۲۷	۵۳۰۸	بانک‌های تجاری
۳۶۰۴	۳۷۰۶	بانک‌های تخصصی
		بانک‌های غیر دولتی و
۱۲۹۳۹	۱۳۴۸۶	موسسات اعتباری غیر بانکی
۴۸	۴۸	خارج کشور
۱۴	۱۴	ملی ایران
۲۲	۲۲	صادرات ایران
۲	۲	تجارت
۴	۴	ملت
۳	۳	سپه
۲	۲	پارسیان
۱	۱	خاورمیانه
۲۱۶۱۸	۲۲۵۴۸	شبکه بانکی

۱- شامل نمایندگی نمی‌باشد.

بررسی میزان اشتغال به کار در شبکه بانکی نشان می‌دهد که تعداد کارکنان شبکه بانکی با ۰/۲ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۲۱۰۰۶۵ نفر در سال ۱۳۹۸ رسید. همچنین، تعداد کارکنان بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۱/۱ درصد افزایش و برای بانک‌های تجاری دولتی و بانک‌های تخصصی دولتی به ترتیب معادل ۱/۹ و ۲/۳ درصد کاهش یافت.

در سال مورد بررسی، متوسط تعداد کارکنان در هر واحد بانکی ۹/۷ نفر بود که نسبت به سال ۱۳۹۷، معادل ۴/۳ درصد افزایش یافته است. همچنین، نسبت جمعیت کل کشور به ازای هر واحد بانکی (داخل کشور) به ۳۸۵۱ نفر رسید که نسبت به رقم سال ۱۳۹۷ به تعداد ۲۰۳ نفر افزایش نشان می‌دهد.

طبقه‌بندی کارکنان شبکه بانکی از نظر سطوح تحصیلی در سال مورد بررسی نشان می‌دهد سهم کارکنان مقاطع کارشناسی و بالاتر رو به افزایش و در مقابل، سهم کارکنان مقاطع کاردانی، دیپلم و زیر دیپلم رو به کاهش بوده است؛

افزایش یافت. از این محل، بدهی بخش‌های غیر دولتی و دولتی به ترتیب معادل ۳۹۱/۷ و ۷۰/۳ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. بدهی بانک‌های تخصصی به بانک مرکزی با ۱/۵ درصد (۷/۱ هزار میلیارد ریال) کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۴۷۰/۶ هزار میلیارد ریال در پایان سال ۱۳۹۸ رسید.

۱۵-۸- منابع و مصارف بانک‌های غیر دولتی و

موسسات اعتباری غیر بانکی^(۱)

در سال ۱۳۹۸، حجم سپرده‌های بخش غیر دولتی نزد بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۳۴/۹ درصد (۴۳۹۷/۷ هزار میلیارد ریال) افزایش یافت. از این میزان افزایش، معادل ۱۰۰۵/۹ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های دیداری و ۳۳۹۱/۸ هزار میلیارد ریال مربوط به سپرده‌های غیر دیداری بود. در سال مزبور، منابع مسدود بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۴۹۸/۹ هزار میلیارد ریال افزایش یافت که این امر نتیجه افزایش ۴۹۷/۳ هزار میلیارد ریالی سپرده قانونی و ۱/۶ هزار میلیارد ریالی اسکناس و مسکوک در صندوق بانک‌های مزبور بود. همچنین در سال ۱۳۹۸، حساب سرمایه بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی معادل ۸۹۰/۶ هزار میلیارد ریال کاهش یافت. سپرده‌ها و وجوه بخش دولتی نزد بانک‌های مذکور نیز در این سال معادل ۱۶/۱ هزار میلیارد ریال افزایش یافت. از محل منابع مذکور، معادل ۱۸۲۳/۸ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش غیر دولتی و ۲۴۸/۹ هزار میلیارد ریال به بدهی بخش دولتی افزوده شد.

۱۵-۹- واحدها و کارکنان شبکه بانکی

در سال ۱۳۹۸، تعداد واحدهای بانکی اعم از شعبه و باجه در داخل و خارج از کشور با ۴/۱ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۷ به ۲۱۶۱۸ واحد رسید که از این تعداد، ۲۱۵۷۰ واحد در داخل و بقیه در خارج از کشور قرار داشتند. در بین

۱- شامل بانک‌های موضوع اصل ۴۴ نیز می‌باشد.

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

۱۳۹۸ رسید. در مقابل، مجموع سهم دارندگان مدارج تحصیلی کاردانی، دیپلم و زیر دیپلم با همان میزان کاهش از ۳۰/۴ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۲۷/۲ درصد در سال ۱۳۹۸ رسید.

به طوری که سهم دارندگان مدارج تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری از کل کارکنان با ۳/۲ واحد درصد افزایش از ۶۹/۶ درصد در سال ۱۳۹۷ به ۷۲/۸ درصد در سال

جدول ۱۵-۱۷- طبقه بندی کارکنان شبکه بانکی بر حسب مدارج تحصیلی

(نفر- درصد)

۱۳۹۸		۱۳۹۷		۱۳۹۶		
تعداد	سهم	تعداد	سهم	تعداد	سهم	
۴۸۷۴۰	۱۰۰/۰	۴۹۷۰۸	۱۰۰/۰	۵۱۹۱۹	۱۰۰/۰	بانک های تجاری دولتی
۳۱۷۰۹	۶۵/۱	۳۰۵۰۰	۶۱/۴	۲۸۸۱۴	۵۵/۵	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۱۶۴۸۷	۳۳/۸	۱۸۵۱۰	۳۷/۲	۲۲۱۸۶	۴۲/۷	کاردانی و دیپلم
۵۴۴	۱/۱	۶۹۸	۱/۴	۹۱۹	۱/۸	زیر دیپلم
۲۳۳۵۵	۱۰۰/۰	۳۴۱۴۷	۱۰۰/۰	۳۴۲۸۴	۱۰۰/۰	بانک های تخصصی دولتی
۲۷۰۳۵	۸۱/۰	۲۶۰۳۶	۷۶/۲	۲۴۴۰۳	۷۱/۲	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۶۱۶۰	۱۸/۵	۷۹۱۱	۲۳/۲	۹۵۷۰	۲۷/۹	کاردانی و دیپلم
۱۶۰	۰/۵	۲۰۰	۰/۶	۳۱۱	۰/۹	زیر دیپلم
۱۲۷۹۷۰	۱۰۰/۰	۱۲۶۵۷۸	۱۰۰/۰	۱۳۰۹۲۴	۱۰۰/۰	بانک های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی
۹۴۲۶۴	۷۳/۷	۸۹۹۳۶	۷۱/۱	۸۵۷۴۳	۶۵/۵	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۳۱۵۰۲	۲۴/۶	۳۴۲۳۰	۲۷/۰	۴۲۱۸۴	۳۲/۲	کاردانی و دیپلم
۲۲۰۴	۱/۷	۲۴۱۲	۱/۹	۲۹۹۷	۲/۳	زیر دیپلم
۲۱۰۰۶۵	۱۰۰/۰	۲۱۰۴۳۳	۱۰۰/۰	۲۱۷۱۲۷	۱۰۰/۰	کل بانک ها و موسسات اعتباری غیر بانکی
۱۵۳۰۰۸	۷۲/۸	۱۴۶۴۷۲	۶۹/۶	۱۳۸۹۶۰	۶۴/۰	کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکترا
۵۴۱۴۹	۲۵/۸	۶۰۶۵۱	۲۸/۸	۷۳۹۴۰	۳۴/۱	کاردانی و دیپلم
۲۹۰۸	۱/۴	۳۳۱۰	۱/۶	۴۲۲۷	۱/۹	زیر دیپلم

۱۵-۱۰- تحولات سیستم بانکی

- تدوین و ابلاغ ویرایش پنجم صورت های مالی (نمونه) موسسات اعتباری.

اهم اقدامات انجام شده در سال ۱۳۹۸ به شرح

زیر می باشد:

- تدوین و ابلاغ آیین نامه تبلیغات در حوزه پولی و بانکی کشور؛

بخش اول- اقدامات مرتبط با تدوین مقررات، آیین نامه،

- تدوین و ابلاغ دستورالعمل اجرایی قانون تسهیل تسویه

دستورالعمل، بخشنامه و اصلاحیه ها

بدهی بدهکاران شبکه بانکی کشور؛

- تدوین و ابلاغ دستورالعمل اجرایی نحوه امهال مطالبات

موسسات اعتباری؛

- تدوین و ابلاغ دستورالعمل تملک سهام بانک ها و موسسات

- تدوین و ابلاغ اصلاحیه دستورالعمل محاسبه سرمایه

اعتباری غیر بانکی؛

نظارتی و کفایت سرمایه موسسات اعتباری؛

- تدوین و ابلاغ آیین نامه اجرایی تبصره نخست ذیل ماده ۵

- تدوین و ابلاغ دستورالعمل تایید صلاحیت و عزل یا

مکرر الحاقی به قانون صدور چک؛

- پیشنهاد تعویق سه ماهه بازپرداخت اقساط تسهیلات

هرگونه تغییر مدیران و اعضای کمیته های ریسک، حسابرسی

دریافتی توسط صاحبان کسب و کار که به واسطه شیوع ویروس

داخلی و رعایت قوانین و مقررات (تطبیق) موسسات اعتباری؛

کرونا در بازپرداخت تسهیلات دریافتی دچار مشکلات شده به شورای پول و اعتبار و ابلاغ آن پس از تصویب در آن شورا؛

- پیشنهاد افزایش حد نصاب لزوم ارائه صورت‌های مالی حسابرسی شده برای دریافت تسهیلات و گشایش تعهدات از ۱۰ میلیارد ریال به ۵۰ میلیارد ریال به شورای پول و اعتبار و ابلاغ آن پس از تصویب در شورای پول و اعتبار؛

- تدوین پیش‌نویس مصوبه یک‌هزار و دویست و هشتاد و نهمین جلسه شورای پول و اعتبار در خصوص امهال مطالبات از واحدهای تولیدی که تمام یا بخشی از آن غیر جاری شده است برای حداکثر یک بار و حداکثر به مدت ۵ سال با اخذ میزان ۷/۵ درصد از مانده بدهی با دوره تنفس شش ماهه، بنا به درخواست مشتری و در چارچوب ضوابط و مقررات موجود و ابلاغ مصوبه مزبور؛

- پیشنهاد حذف جزءهای ۳ و ۴ بند (ج) تصمیم‌نامه شماره ۸۴۵۷۰/۵۰۵۸۲ مورخ ۱۳۹۳/۷/۲۶ هیات وزیران در خصوص سیاست‌های دولت برای خروج غیر تومی از رکود طی بخشنامه شماره ۹۸/۴۱۶۶۲۲ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۱ مبنی بر کاهش نسبت مالکانه موضوع بند (ج) تصمیم‌نامه یاد شده از ۲۵ درصد به ۱۵ درصد به هیات وزیران و ابلاغ آن پس از تصویب در هیات وزیران؛

- ابلاغ عدم ضرورت ارائه گواهی موضوع تبصره ۱ ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم برای تمدید ضمانت‌نامه و اعتبار اسنادی.

بخش دوم- اقدامات مرتبط با مبارزه با پولشویی

- تدوین سند بازرسی مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی با رویکرد ریسک‌محور، در اجرای تکالیف محوله از جمله مواد ۴۱ و ۴۳ و بند ۹ ماده ۱ آیین‌نامه اجرایی ماده ۱۴ الحاقی قانون مبارزه با پولشویی مصوب جلسه مورخ ۱۳۹۸/۷/۲۱ هیات وزیران؛

- انجام بازرسی‌های دوره‌ای و موردی از بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی، شرکت‌های صرافی، صندوق‌های قرض‌الحسنه و شرکت‌های واسپاری در خصوص رعایت قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم؛

- بررسی منشا وجوه واریزی بابت سرمایه تاسیس/افزایش سرمایه بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی و سایر موسسات پولی غیر بانکی تحت نظارت و همچنین شرکت‌های بیمه شامل ۱- ردیابی منشا وجوه سرمایه تاسیس/افزایش سرمایه بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر بانکی، ۲- ردیابی منشا وجوه سرمایه تاسیس/افزایش سرمایه شرکت‌های بیمه، ۳- ردیابی منشا وجوه سرمایه تاسیس/افزایش سرمایه شرکت‌های لیزینگ (واسپاری) و ۴- ردیابی‌های مالی ارجاعی از طرف مراجع ذی‌صلاح؛

- ایجاد و راه‌اندازی سامانه نهاب (سامانه نظام هویت‌سنجی الکترونیکی بانکی) و پیشبرد پروژه مذکور در راستای حصول اطمینان از رعایت مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم در شبکه بانکی کشور بر مبنای شناسایی کامل هویت مشتریان بانک‌ها و اختصاص بیش از ۷۷ میلیون شناسه شهاب به مشتریان شبکه بانکی، اقدام به مسدودسازی حساب‌های سپرده فاقد شماره/شناسه ملی به منظور جلوگیری از سوء استفاده متخلفین و همچنین شناسایی صاحبان حساب‌ها؛

- تدوین «دستورالعمل شفاف‌سازی تراکنش‌های بانکی اشخاص» و تصویب آن در یک‌هزار و دویست و هشتاد و نهمین جلسه مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۲۹ شورای پول و اعتبار، ابلاغی طی بخشنامه شماره ۹۸/۴۲۶۳۵۱ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۸ به شبکه بانکی در اجرای تکلیف مقرر در جزء ۳ بند (ح) تبصره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور؛

- «دستورالعمل نحوه اخذ مستندات موضوع تبصره ۲ ماده ۱۱ و تبصره ۱ ماده ۱۲ دستورالعمل شفاف‌سازی تراکنش‌های بانکی اشخاص» تدوین و در آن علت انجام

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۸

- ابلاغ مصوبه شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرائم پولشویی و تامین مالی تروریسم در خصوص حذف دریافت تصویر از مدارک هویتی شناسایی مشتریان در راستای بهینه نمودن فرآیندها و اجرای عملیات بانکی به شبکه بانکی کشور.

بخش سوم - اقدامات مرتبط با مجوزهای بانکی^(۱)

بانک مرکزی به استناد قانون پولی و بانکی کشور، قانون تنظیم بازار غیر متشکل پولی و قوانین توسعه‌ای کشور، در راستای ایفای نقش خود، تقاضاها و مجوزهای تاسیس، فعالیت و تغییرات ثبتی نهادهای بازار پول را بررسی می‌نماید:

- صدور مجوز تاسیس یا فعالیت ۹ تعاونی اعتبار، ۵ صندوق قرض الحسنه، ۱۹۷ صرافی، ۳ لیزینگ و تمدید مجوز ۲۷۵ مورد از نهادهای یاد شده که دارای مجوز موقت فعالیت بودند؛
- ابطال مجوز تاسیس یا فعالیت ۳ تعاونی اعتبار، ۱ لیزینگ و ۱۰۹ واحد صرافی؛

- بررسی و تایید تغییرات نهادهای پولی شامل صورت‌جلسات هیات مدیره و مجامع عمومی (بالغ بر ۸۸۷ مورد) پس از انجام استعلام‌های ذی‌ربط و در صورت احراز کامل شرایط، ارسال به مراجع ثبتی در اجرای بند (الف) ماده ۲۱ قانون احکام دائمی توسعه کشور؛

- بررسی صلاحیت حرفه‌ای ۲۸۷ نفر که به عنوان مدیر عامل و اعضای هیات مدیره بانک‌ها و موسسات اعتباری معرفی شده بودند، در کمیته‌های مرتبط و تایید صلاحیت ۱۲۰ نفر از ایشان در اجرای بند (ت) ماده ۲۱ قانون احکام دائمی توسعه کشور و جزء ۴ از بند (الف) ماده ۱۴ قانون برنامه پنج‌ساله ششم توسعه؛

- موافقت با افزایش سرمایه بانک‌های مسکن (از محل بند (ب) تبصره ۸ قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور)، رفاه کارگران (از محل آورده نقدی سهامداران با افزایش تعداد سهام بانام)،

۱- میان زمان اخذ مجوز بانک‌ها و موسسات اعتباری از بانک مرکزی با زمان ارسال خلاصه دفترکل استاندارد آنها جهت درج در آمارهای پولی و مالی کشور فاصله وجود دارد.

تراکنش‌ها، احصا و مستندات مورد نیاز مربوط به هر موضوع تبیین گردید و طی بخشنامه شماره ۹۸/۴۴۶۳۴۰ مورخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۶ به شبکه بانکی ابلاغ شد؛

- رصد و ردیابی حساب افراد مشکوک به پولشویی از طریق سامانه‌های نظارتی موجود در خصوص مواردی از قبیل عدم تناسب شغل افراد با گردش حساب، تعدد حساب‌های افتتاح شده، تراکنش‌هایی با مبالغ نامتعارف و ...؛

- به منظور جلوگیری از سوء استفاده‌های احتمالی از حساب‌های بانکی، پایش اطلاعات حساب‌های سپرده اشخاص حقیقی کمتر از ۱۸ سال در دستور کار قرار گرفته و در این خصوص قواعد جدیدی به منظور رصد و کنترل این حساب‌ها در نظر گرفته شد؛

- با توجه به اهمیت و حساسیت شناسایی مشتری براساس مقررات و دستورالعمل‌های موجود، ارائه کلیه خدمات بانکی به اتباع خارجی صرفاً برای مشتریانی که دارای دفترچه اقامت ویژه یا گذرنامه و پروانه اقامت معتبر باشند، مجاز اعلام شد و برای سایر اتباع خارجی محدودیت‌هایی از جمله عدم ارائه کارت‌های بانکی و خدمات الکترونیک (پایانه فروش، اینترنت‌بانک، موبایل‌بانک و ...) وضع گردید و با هدف کاهش تبعات احتمالی ناشی از استفاده غیر مجاز اتباع بیگانه از خدمات بانکی، محدودیت‌هایی نیز در خصوص ارائه پایانه‌های فروشگاهی به مشتریان خارجی در نظر گرفته شد و تمهیداتی نیز در خصوص شناسایی مشتریان خارجی از طریق راه‌اندازی سیستم بیومتریک (ثبت اثر انگشت) در دستور کار قرار گرفت؛

- ابلاغ ممنوعیت ارائه خدمات بانکی از طریق وکالت‌نامه‌های داخلی در بانک‌ها طی بخشنامه شماره ۹۸/۳۱۴۰۳۹ مورخ ۱۳۹۸/۹/۱۴ به شبکه بانکی کشور؛

فصل ۱۵ بانکداری و سیاست‌های پولی و اعتباری

دارایی‌ها) و بانک‌های کشاورزی، توسعه صادرات و صنعت و معدن (در اجرای بند (و) تبصره ۵ قانون بودجه سال ۱۳۹۸؛
- انجام اقدامات مقتضی در خصوص فرآیند اجرایی ادغام بانک‌ها و موسسات اعتباری وابسته به نیروهای مسلح در بانک سپه از سال ۱۳۹۸.

خاورمیانه (از محل سود انباشته و سایر اندوخته‌ها) و قرض‌الحسنه مهر ایران (از محل سود انباشته، مطالبات سهامداران و سایر اندوخته‌ها) در سال ۱۳۹۸؛
- انجام تمهیدات لازم برای افزایش سرمایه بانک‌ها مشتمل بر بانک ملی ایران (از محل مازاد ناشی از تجدید ارزیابی

جدول ۱۵-۱۸- تعداد مجوزهای صادره، تمدید و ابطال شده برای نهادهای فعال در بازار غیر متشکل پولی در سال ۱۳۹۸ (۱)

ابطال / تعلیق مجوز	جمع	تمدید مجوز	مجوز اولیه		
			مجوز فعالیت	مجوز تاسیس	
۳	۴۸	۳۹	۶	۳	تعاونی اعتبار
۰	۱۷	۱۲	۴	۱	صندوق قرض‌الحسنه
۱	۳۲	۲۹	۳	۰	واسپاری (لیزینگ)
۱۰۹	۳۹۲	۱۹۵	۱۲۶	۷۱	صرافی
۱۱۳	۴۸۹	۲۷۵	۱۳۹	۷۵	جمع

۱- با صدور مجوز تاسیس، امکان ثبت و ایجاد نهادهای مذکور و با صدور مجوز فعالیت، امکان فعالیت آنها میسر می‌شود.